

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Альмужна Анна Сергіївна

*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СВІТОВИЙ РИНОК НАФТОПРОДУКТІВ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Серед великого розмаїття ринків у світовій економіці наразі найважливішим, на наш погляд, поза всяким сумнівом, є ринок нафтопродуктів. Його ще називають ринком нафти, ринком «чорного золота». Хоча насправді такий підхід не зовсім коректний.

Важко собі уявити сучасний стан світової цивілізації без використання цього найважливішого енергоносія, унікального стратегічного природного ресурсу, яким є нафта та результати її переробки – різноманітні паливно-мастильні матеріали.

Як слушно зауважують С. Волошина, Л. Костакова, Н. Логвиненко, нині торгівля нафтою і нафтопродуктами є, з одного боку, прибутковим бізнесом внаслідок високого попиту, а, з іншого боку, – багатоаспектною проблемою [1], пов'язаною з видобутком нафти в країнах одного рівня економічного розвитку і переробкою її в країнах іншого рівня.

Прикро констатувати, але саме шалена конкурентна боротьба за цей енергоресурс є основною причиною всіляких торгових, соціально-політичних, військових суперечностей і конфліктів, інструментом геополітики.

Кон'юнктура світового ринку нафти визначається значною кількістю різноманітних чинників, змінних, які врешті і приводять до економічних і політичних зрушень. Мова йде про темпи і умови економічного зростання як окремих країн, так і світової економіки в цілому; відчутні зміни її секторів та сегментів; всеосяжну і всепроникаючу глобалізацію; шокуючі екологічні виклики. Настирливою стає риторика і практика досягнення геополітичних інтересів, яскравим прикладом якої є військова агресія Російської Федерації на терени України.

Кардинальні зрушення відбулися на ринку нафтопродуктів світу за останні три роки. Вони пов'язані з розповсюдженням пандемії коронавірусу

COVID-19 та всеохоплюючими заборонами на цьому фоні по всьому світу. У 2020 році відбулося суттєве падіння попиту на нафту і відповідно ціни на неї. І лише за останні два роки ціна на нафту зросла до семирічного максимуму. Вона суттєво зростає в поточному, 2022 році, а до його кінця у GoldmanSachs прогнозують ріст ціни понад 100 дол. за барель. Ще більш песимістичний прогноз маємо до кінця поточного року від JPMorgan – 125 дол [2].

Основні тенденції світового енергетичного ринку характеризуються різновекторністю та напруженістю. Наразі ця напруга пов'язана з агресією РФ в Україну та відповіддю світової спільноти на неї. Головним завданням є введення повного ембарго на експорт російської нафти. Поки що цієї мети не досягнуто і заподіяння економічної шкоди для примусу до дій або відмови від них РФ в очікуванні.

Росія займає провідне місце на європейському ринку нафтопродуктів. Так, згідно з підрахунками Forbsta ОЕС в 2021 році РФ постачала до країн Євросоюзу 51,8% сирової нафти та нафтопродуктів. За підрахунками при введенні повного ембарго на всі російські енергоносії (окрім нафти, ще й газу та вугілля) Росія втрачатиме понад 130 млрд. дол. на рік [3].

Таким чином наслідки від запровадження санкцій для РФ будуть руйнівними. Вони, по-перше, фактично знищать її економіку. По-друге, ВВП країни скоротиться у 2022 році на 15%. Саме так оцінює Міжнародний інститут фінансів (ІІФ) ефект пакетів уже введених санкцій проти Росії. Ну, а по-третє, видобуток нафти та газу в РФ через заморожування низки потужностей впаде на 20 – 30% [4].

В контексті розгляду світового ринку нафтопродуктів варто виявити стан та перспективи розвитку вітчизняного ринку нафтопродуктів.

В Україні налічується 6 нафтопереробних заводи і один газопереробний. Перед початком російської агресії працював лише Кременчуцький НПЗ ПАТ «Укртатнафта». У квітні ракетними обстрілами він був зруйнований і за оцінками фахівців-експертів навряд чи зможе відновити роботу до кінця року. А Шебелинський газопереробний завод АТ «Укргазвидобування» розташований в зоні бойових дій і тому не може працювати повноцінно. Сюди додалися майже два десятки пошкоджених нафтобаз в результаті обстрілів.

Як результат – катастрофічний дефіцит пального: і бензину, і диз-палива.

На думку експерта С. Куюна для подолання цього дефіциту Україна має розраховувати на поставки пального з сусідніх країн – Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини. В коментарі Укрінформу від 10 травня 2022 року він заявив: «Звичайно ж, подолання дефіциту залежатиме від того, чи вдасться домовитися із сусідами й належним чином налагодити логістику та ресурсне забезпечення. Тому що, коли в березні у наших сусідів також не вистачало ресурсів, компанії наконтракували пальне навіть в Німеччині та в Нідерландах. Але тепер, думаю, сусідні ринки повинні наповнитися й, відповідно, основний потік нафтопродуктів в Україну ітиме через них».

Та наостанок фахівець закликав до посилення контролю за до-триманням вимог цінового держрегулювання й до унеможливлення спекуляцій.

Список використаних джерел

1. Волошина С. В. Світовий ринок нафтопродуктів: тенденції розвитку і перспективи для України. С. В. Волошина, Л. Д. Костакова, Н. І. Логвиненко. Ефективна економіка, № 12, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5998>.

2. Мірошніченко Б. Нафта рухається до 100 доларів за барель. Що відбувається і чому світ цьому не радіє?. Українська правда: вебсайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/02/11/682285/>

3. Шевчук С., Ланда В. Звірства в Бучі змусять ЄС відмовитись від російських нафти та газу? Скільки грошей витратить РФ через можливе ембарго енергоносіїв. Інфографіка. Forbes: вебсайт. URL: <https://forbes.ua/inside/sholts-makron-ta-biliy-dim-gotuyut-novi-sanktsii-proti-rosii-pislya-zvirstv-u-buchi-skilki-groshey-rf-koshtuvatime-embargo-na-gaz-ta-naftu-04042022-5273>.

4. Подолання паливної кризи: справа днів, тижнів чи місяців? Укрінформ: вебсайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3480120-podolanna-palivnoi-krizi-sprava-dniv-tizniv-ci-misaciv.html>

Науковий керівник: к.е.н., доцент Примаченко І. Ф.